

ZPRAVODAJ
TECHNICKÉHO
MUZEA V BRNĚ

3

1973

Pro muzejní pracovníky, odborný aktiv a spolupracující instituce vydává Technické muzeum v Brně.

TECHNICKÉ PAMÁTKY

Archeologický výzkum Staré huti v Josefově

Výzkum v sezóně 1973 probíhal od 30. června do 25. července včetně. Úkolem výzkumu bylo zjištit rozsah a stav destruovaného zdiva při východním průčelí pece III /velká pec/.

Na uvedeném prostoru při vstupu klenutého kanálu pod pec bylo umístěno vodní kolo a pecní dmychadla. Pro případnou náznakovou rekonstrukci je tato plocha velmi důležitá právě pro možnost uchování některých detailů uvedených zařízení, která by vhodně doplnila chýštanou stavební rekonstrukci pece III. Byl odkryt prostor o půdorysu 5x7m do hloubky podloží. Kromě zbytků zdí odlekových kanálů určujících původní polohu a částečně i šířku vodního kola nebyly nalezeny žádné technické detaily. Podle výsledku výzkumu je však možno stanovit způsob dalších stavebních úprav této části areálu.

Byla získána řada vzorků litiny z nestratifikovatelných nálezů.

Archeologický výzkum středověké vápenky severozápadní kóty ŠUMBERA, katastrální území Kanice

Výzkum v sezóně 1973 probíhal od 2. července do

13. července včetně. Úkolem výzkumu bylo vybrání kruhového objektu I. ve východní jámě A a částečné vyčištění zaseté vnitřní části zahloubeného objektu, z nějž byly obalovány jednotlivé pece.

Vybrání kruhového objektu I. potvrdilo domněnku, že jde o vápenou pec tvaru komolého kužele posazeného na užší základně ϕ 225 cm, vysokého 210 cm a horním průměru 410 cm. Do výše 65 cm je jáma vyzděna lomovým kamenem zděným na maltu.

Pec se otvírá pracovním otvorem směrem do zahloubeného objektu A o rozměrech 560x385 /resp. 820/, který byl z větší části vybrán do hloubky 185 cm až na sklanaté podloží pokryté vrstvičkou vypáleného vápna. Z vrstvy zásypů v zámkovém horizontu byl vyzdvižen střepový materiál důležitý pro datování objektu.

Ověřovací sonda v západním zahloubeném objektu B protнула kamennou konstrukci pece se třemi klenutými pracovními otvory.

Zkoumaný objekt byl zanesen do seznamu archeologických památek KSSPPOP Brno s tím, že bude chráněn, resp. konzervován a označen pro svou polohu v oblasti brněnských rekreačních lesů.

Výzkum větrných mlýnů na Moravě a ve Slezsku

Odborní pracovníci Technického muzea pokračovali ve III. čtvrtletí t.r. v proměřování hlavních technických paramet-

rů dalších větrných mlýnů a to jak jejich stavební částí, tak i jejich interiéru - strojního vybavení. Tímto způsobem byly podchyceny hlavní technické charakteristiky zděných mlýnů holandského typu v Přemyslovicích u Olomouce, v ČHvalkovicích u Bučovic a ve Štýpě u Gottwaldova. Současně byla prováděna i základní fotografická dokumentace. Zkoumané charakteristiky umožní porovnávání jednotlivých mlýnů na společné bázi tak, aby bylo možno vytýčit souhlasné i odlišné prvky v konstrukci a tím dokonaleji zhodnotit tyto významné a dnes již zaniklé památky z hlediska technicko-historického.

Současně s touto činností se pracovníci Technického muzea v Brně aktivně podíleli na rekonstrukčních pracích areálu větrného mlýna v Kuželově. Vypracovali postup rekonstrukčních a zabezpečovacích prací interiéru a po znatelném úsilí se jim podařilo, ve spolupráci s pracovníky IZD Kuželov, uvolnit potáčení střechy a očištění větrného kola. Tím byl dán předpoklad pro další demontáž větrných lopat, hlavního hřídele i hlavního palečnicového kola.

Vodní mlýn v Bartošovicích byl zapsán do státního seznamu nemovitých kulturních památek Severomoravského kraje. Vyrozměnění o zápisu kulturních památek podle § 7 zákona č. 22/1958 Sb. o kulturních památkách bylo sděleno Krajským střediskem státní památkové péče a ochrany přírody pod číslem 3107/7 ze dne 29.6.1973.

Na úpravu a využití Oderského mlýna jako technické památky vypracovává studii Státní ústav pro rekonstrukci

památkových měst a objektů v Novém Jičíně.

Oddělení vodní energetiky TM ve spolupráci s vodohospodářskou skupinou KPTM si vzaly za své zpracovat odbornou část úkolu a zařadit Lesní mlýn v Bernarticích jako terenní exponát k "Oderskému mlýnu" v Bartošovicích. Tento záměr je konsultován s ONV odborem kultury v Novém Jičíně, MNV Bartošovice, MNV Bernartice a s majitelem Lesního mlýna s. Bajerem.

V Ý S T A V Y   A   E X P O Z I C E

Výstava "POŽÁRNÍ OCHRANA V ČSSR"

V rámci V. mezinárodní soutěže požárních družstev a VII. symposia CTIF byla v Technickém muzeu otevřena výstava o vývoji požární ochrany a požární techniky v Československé socialistické republice. Na celkové výstavní ploše 650 m² [všechny sály, ambity a nádvoří] byl shromážděn obsáhlý dokumentační materiál o bohaté tradici požární ochrany v našich zemích a o současných úkolech v této velice důležité oblasti společenského života. Slavnostní otevření výstavy se uskutečnilo v úterý 10. července za účasti představitelů stranického a veřejného života ČSSR, představitelů Mezinárodního technického výboru pro prevenci a hašení požárů [CTIF], představitelů požární ochrany ČSSR a dalších významných hostů.

Výstava byla otevřena do 5. srpna 1973.

Výstava "TAJEMSTVÍ ZVUKU"

Ve výstavních sálech našeho muzea byla dne 27.8.1973 slavnostně otevřena výstava "Tajemství zvuku", kterou realizovaly společně Palác objevů v Paříži a Národní technické muzeum v Praze. Výstava, která od své premiéry v roce 1971 v Paříži prošla řadou evropských zemí, je typickým

příkladem mezinárodní spolupráce, slučujícíť snahy dvou kulturních středisek, jejichž posláním je předávat poznatky vědecko-technického pokroku široké veřejnosti.

Výstava měla dvě části. První byla věnována fyzikální podstatě zvuku a jeho praktickému využití. Druhá část výstavy byla věnována záznamu a reprodukci zvuku a byla vystižnou přehlídkou toho, co bylo za necelých sto let od prvního Edisonova fonografu, přes gramofonovou a magnetofonovou techniku až do dnešní doby stereofonie a kvadrofonie vykonáno v záznamové a reprodukční technice.

Technické muzeum v Brně se výstavy aktivně účastnilo prezentací několika významných exponátů fonografů, gramofonů a magnetofonů. Dokazuje tak, že věnuje náležitou pozornost vědecko-technickému pokroku systematickou sbírkotvornou činností i v oblasti zvukové techniky.

Výstava byla otevřena do konce září 1973.

Výstava "CESTA K SAMOČINNÝM POČÍTAČŮM"

V pátek 21. září ve 14 hodin byla v Technickém muzeu otevřena výstava nazvaná "Cesta k samočinným počítačům". Přípravilo ji Polytechnické muzeum v Drážďanech jako putovní výstavu v české verzi pro ČSSR. Po Národním technickém muzeu v Praze je brněnské Technické muzeum druhým místem, kde je tato výstava instalována.

Výstava seznamuje návštěvníky s vývojem jednoho z nejprogresivnějších odvětví moderní techniky - se vznikem

a rozvojem počítačích strojů a samočinných počítačů. Obrazový a textový materiál výstavy o prvních začátcích počítačích strojů až po současné počítače první, druhé a třetí generace je doplněn asi 25 historickými exponáty, většinou ze sbírek výpočetní techniky našeho muzea.

Výstava bude otevřena do konce prosince 1973.

Výstava Technického muzea v POZNANI

Na základě dohody mezi odborem kultury Národního výboru města Brna a odborem kultury Presidia rady narodowej města Poznaň byla v poznaňském Paláci kultury v úterý dne 4. září slavnostně otevřena výstava "Československá věda a technika proniká do světa". Výstavu připravili pracovníci našeho ústavu s cílem ukázat veřejnosti i v zahraničí výsledky, kterých bylo u nás dosaženo v oblasti vědeckotechnického pokroku během čtvrtstoletí výstavby socialismu.

Světovou úroveň naší vědeckotechnické a průmyslové základny prezentuje na výstavě na 100 exponátů, většinou špičkových výrobků našich podniků a výzkumných ústavů, oceněných na zahraničních výstavách a veletrzích. Převážnou část těchto exponátů dodaly výzkumné ústavy a průmyslové podniky našeho města a poznaňští občané mají zde příležitost poznat Brno také jako jedno z významných středisek československé vědy a techniky.

Stálé expozice Technického muzea

VÝVOJ VYUŽITÍ VODNÍ ENERGIE

PARNÍ ENERGETIKA

PANORAMA, stereoskopické promítání barevných dia-
pozitivů, uvedla v 3. čtvrtletí celkem 6 programů.

SBÍRKOTVORNÁ ČINNOST

Ve spolupráci s n.p. Sklářny MORAVIA Kyjov byly zajišťovány kopie ssavek pro Kaplanovu zkušební turbínu, aby originály mohly být vráceny Národnímu technickému muzeu v Praze.

Zkušební turbínu pro Kaplanovu laboratoř vyráběla firma Ignaz Storek v Brně, ssavky dodávala firma Reich z Kyjova a čerpadla Královopolské strojířny Brno. Zkušební vodní laboratoř byla uvedena do provozu v roce 1912 ve sklepe nové budovy německé techniky v Brně.

Pro zhotovení kopií bylo nutno vyrobit nové dřevěné formy. Vlastní ssavky vyrobil závod Dubňany. Značné oblibě bylo dodržení požadovaných tvarů. Současně výrobní technologie již nezná postupy, kterými byly původní ssavky zhotovovány. Pro zajištění výroby byl značným přínosem nález originálů ssavek, které byly uloženy na půdě skladiště závodu Kyjov. Vedoucí TPV a. Kunc, který originály našel, stanovil postup výroby kopií a osobně, spolu se a. Zahradkou ze závodu Dubňany, jednotlivé operace kontrolovali. Velká péče byla věnována zabrušování hrdel pro osazení do tělesa turbíny pod úhlem 30 stupňů. Zabrušování muselo být prováděno ručně za pomoci speciálně zhotovovaných přípravků. Technické muzeum tak, díky nevšednímu pochopení všech zúčastněných pracovníků jednotlivých provozů n.p. Sklářny MORAVIA Kyjov, získalo sadu Kaplanových zkušebních ssavek. Navíc získalo originál ssavky a polotovár - nezraženou a nezabroušenou ssavku. Pro možnost případné další výroby ssavek byly našemu ústavu předány i dřevěné formy, do kterých byl základní tvar vyfukován.

Pracovníci textilního oddělení a oddělení řemesel provedli v uplynulém čtvrtletí průzkum v Ústí nad Orlicí a okolí s cílem zajistit muzeálně a historicky cenné předměty z tkalcovského řemesla, které bylo v této oblasti v minulosti velmi rozšířeno. Pro stálou expozici textilních strojů a dokumentaci tkalcovského řemesla bylo dohodnuto převzetí tkalcovské dílny do správy Technického muzea. Inventář dílny obsahuje šest stavů Jacquardových, dvě "listovky", pomocné zařízení k vytloukání karet, k přípravě osnovy a další cenné předměty. S instalací tohoto zařízení se počítá po dokončení úprav v zámku Litenčice.

Sbírký měřicí techniky a jemné mechaniky byly v tomto čtvrtletí rozšířeny o dalších 82 sbírkových předmětů. Pozoruhodné jsou zejména přístroje doplňující československou vývojovou řadu aparatur pro měření mechanických deformací a namáhání a přístroje pro záznam měřených veličin.

Sbírký výpočetní techniky byly ve třetím čtvrtletí t. r. rozšířeny o několik exemplářů kontrolních pokladen, které získal ústav převodem od podnikového ředitelství Potravinářství Brno. Jde o mechanické pokladny s páčkovým nebo klávesovým nastavováním hodnot, s číselným indikátorem a tiskacím zařízením, které byly v minulosti používány na různých mís-

tech Jiho­moravského kraje pro registraci tržeb v potravinářských prodejnách.

Sbírk­y výpočetní techniky brněnského Technického muzea obsahují základní soubor mechanických počítacích strojů všech hlavních konstrukčních principů, které se u nich vyskytovaly.

Součas­ně bylo zahájeno jednání s katedrou obecné elektrotechniky strojní fakulty VUT v Brně o převedení analogového počítáče SEA do sbírek muzea.

Pro přípravovanou výstavu hracích strojů bylo získáno do sbírek TM salonní pianino, jehož součástí je elektricky poháněná fonola, pracující na pneumatickém principu. Celý komplet tohoto pianina představuje vrchol v bohaté historii vývoje mechanické hudby. Pianino je výrobkem firmy Nesvaba & Wiedermann založené v r. 1870. Tato firma s největší pravděpodobností používala k mechanickému přednesu hudby ve svých výrobcích elektr. poháněné pneumatické zařízení fonol, vyráběné známou německou firmou Hupfeld.

Dalším významným exponátem tohoto oboru je automatický stroj pro přenos hudební produkce, jenž sloužil ještě ve dvacátých letech našeho století v olomouckém kině. Toto zařízení obstarávalo hudební doprovod při promítání němých fil-

mů. Hudební záznam v podobě papírových svitků založených na dvou otáčejících se bubnech, dovozoval až pětihodinový hudební program. Celý systém byl ovládán dálkově z kabiny operátora. Automat dovozoval vzhledem k uspořádání harmonia, dřevěných píšťál, klavíru, napodobit různá hudební sóla a doprovody podle programu. Program papírových svitků obsahuje skladby slavných světových mistrů jako např. /Beethovena, Wagnera, Gounoda, Verdiho aj./.

Bohužel, jak se často stává u předmětů starých a do-
slouživších, i tento je po několikerém stěhování ve stavu vy-
žadujícím odbornou opravu mechanických dílen TM.

Pro výstavu o výstavbě údolní přehradu u Kružberka získalo TM od Vojenského topografického ústavu Dobruška fotoschema v přibližném měřítku 1:5000 z prostoru přehradu. Schema bylo vyhotoveno z leteckých snímků, pořízených před stavbou přehradu v roce 1949.

V ústředních dílnách Dopravního podniku v Brně začaly renovační práce na voze brněnské "koňky" ze 70-tých let minulého století. Sbírkou našeho ústavu budou za krátký čas obohaceny o vskutku unikátní tramvajový exponát.

Dopravní podnik v Ostravě renovuje v současné době pět vozidel MHD pro Technické muzeum v Brně. Mezi nimi jsou i vozidla o rozchodu 760 mm. Do Ostravy byl převezen také poslední letní tramvajový vůz z Teplic, který byl v provozu na lesní železnici ve Viglaši a který zde bude též renovován.

Během 3. čtvrtletí byly do sbírek TM začleněny další přírůstky, převážně z oborů měřicí a regulační techniky a elektrotechniky. Nově byla přírůstkována písemná pozůstalost Viktora Kapiána. Celkově bylo letos získáno již 1368 přírůstkových čísel.

ODBORNÁ A VÝZKUMNÁ ČINNOST

Na základě dlouhodobého plánu oddělení letecké techniky bylo započato se zpracováním historie výroby letadel "TATRA".

Práce na tomto úkole byla rozvržena do dvou etap. V současné době byla zpracována první etapa, zahrnující historii obou továren, které se na letecké výrobě podílely (Vagonka n.p. Studénka, Tatra n.p. Kopřivnice) v období 1936-1938, a podněty vedoucí k založení této speciální výroby v obou jmenovaných podnicích, které tehdy spadaly do rámce koncernu Ringhoffer-Tatra. Podle dostupných pramenů z archivu Tatra-Kopřivnice byly shromážděny údaje o technických parametrech všech letounů, které byly ve Studénce vyrobeny.

Ve druhé etapě bude zahrnuto studium podkladů v továrním archivu n.p. Vagonka Studénka, kde by měly být získány informace o zalétávání nových letadel "Tatra" a o jejich dalším vývoji, o personálním stavu dílen a konstrukce, a nakonec i fakta o zániku letecké výroby v obou podnicích v důsledku okupace Studénky i Kopřivnice.

S ukončením úkolu se počítá v roce 1974.

Oddělení vodního hospodářství zpracovává za pomoci externích spolupracovníků námět, libreto a scénář výstavy "Voda a společnost", která má poskytnout návštěvníkům informace o historii a současných problémech vodního hospodářství a stavitelství. Výstava je připravována ve spolupráci s

ministerstvem lesního a vodního hospodářství ČSR, Vysokým učením technickým v Brně, Vysokou školou zemědělskou v Brně, Povodím Moravy v Brně, Povodím Odry v Ostravě a řadou dalších podniků a výzkumných ústavů. S otevřením výstavy se počítá ve IV. čtvrtletí 1974.

V rámci přípravy výstavy "Voda a společnost" navštíví zástupce TM v Brně výstavu "Země živitelka" v Českých Budějovicích, kde projednal se zástupci MLVH možnost převzetí fundusu s tematikou vodní hospodářství pro tuto výstavu. K převzetí fundusu došlo dne 11.9., byl uložen do depozitáře v Litenčicích.

Na měsíc listopad je plánován odborem vědy a techniky seminář na téma "Vývoj vodních poměrů v povodí Moravy a Odry". Přípravuje ho oddělení vodní energetiky ve spolupráci s vodohospodářskou skupinou pro povodí Odry při KPTM. Na semináři budou předneseny následující referáty:

- Hodnocení velkých vod na řece Moravě. Historické povodně na Olšavě /Ing. Kotrnc/
- Vodohospodářská funkce lesa /Prof. Ing. Dr. Riedl/
- Historický vývoj rybníkářství jižní Moravy /Ing. Urban/
- Historie řeky Ostravice /Dr. Ing. Čermák, Ing. Hep, CSc./

Z iniciativy ředitele Technického muzea byly v odboru vědy a techniky zahájeny studijní práce na jedné ze závažných muzeologických otázek - na problematice technických památek. V tomto čtvrtletí byla zpracována studie, ve které je provedena teoretická analýza používaných kategorií z hlediska literatury i praktických zkušeností. Po diskusi v odboru VaT a příslušné oponentuře bude tato studie publikována.

V součinnosti s externím spolupracovníkem Ing. Františkem Kohnem byl v oddělení vodní energetiky připraven rukopis výzkumného tématu: "Atlas evropských přečerpávacích elektráren".

Atlas evropských přečerpávacích elektráren dává přehled o vývoji sekundární hydraulické akumulace v Evropě, počínaje dnes již legendární první přečerpávací elektrárnou Lettenwerk /1879 ve Švýcarsku/ až do současné doby. Elaborem se doplňuje každým rokem podle stavu nově dokončených a do provozu předaných objektů. Atlas sestává z grafické části, ve které jsou obsaženy fotokopie o celkovém uspořádání přečerpávacích soustrojí nebo jejich význačných částí s udáním hlavních parametrů turbín, generátorů a čerpadel, a dále z technického popisu celého zařízení s udáním dodavatelů všech dílčích strojů a odkazem na technickou tuzemskou i zahraniční literaturu. Část této literatury ve formě prospektů, brožur a částečně i výkresů je přístupná v knihovně muzea. Podle stavu výstavby těchto přečerpávacích elektráren do konce roku 1972, obsahuje atlas popisy vodních děl v následujících zemích: Belgie /1/, Bulharsko /3/, Českosloven-

sko /6/, Německá demokratická republika /8/, Německá spolková republika /35/, Španělsko /11/, Francie /13/, včetně první slapové elektrárny v Evropě - La Rance/, Anglie /4/, Irsko /1/, Itálie /33/, Jugoslávie /1/, Lucembursko /2/, Norsko /2/, Rakousko /18/, Polsko /3/, Portugalsko /1/, Švýcarsko /29/, Švédsko /2/. Čísla v závorkách udávají počet objektů v jednotlivých zemích, bez objektů ve výstavbě nebo ve stadiu technické přípravy.

Atlas byl připravován se záměrem dokumentace vývoje přečerpávacích elektráren od původního čtyřstrojového uspořádání až po současné uspořádání dvoustrojové, včetně pomocných zařízení jako spojek, podávacích čerpadel a zařízení pro najetí na čerpadlový provoz u reverzibilních strojů. Je určen převážně zájemcům o tento obor hydroenergetiky. Bohatý odkaz na speciální literaturu tohoto oboru /přes 700 anotací/ umožní podrobné studium všech otázek souvisejících s výstavbou vodních děl tohoto druhu jak po stránce turbínové a čerpadlové, tak i po stránce elektrické a stavební.

V souvislosti s vypracováním seznamů technických památek a jejich hodnocení v jednotlivých okresech, byla spolu s ONV Vyškov ukončena první etapa této akce. Z předběžného hodnocení lze usuzovat, co je možno již dnes z uvedených zařízení posoudit popř. převzít do sbírek Technického muzea v Brně. Současně získává ústav přehled o stavu a počtu objektů mající určitý vztah k historii techniky v tomto okrese.

Na úkolu se intenzivně pracuje i v ostatních okresech.

ŘÍZENÍ A ORGANIZACE

Návštěvy ze zahraničí

U příležitosti zahájení výstavy "Tajemství zvuku", která je výsledkem spolupráce Národního technického muzea v Praze a Paláce objevů v Paříži, navštívil náš ústav ředitel Paláce objevů v Paříži pan J.A. Rose. V jednáních s vedením Technického muzea v Brně byly diskutovány další možnosti spolupráce a výměny zkušeností.

V rámci svého studijního pobytu v československých technických muzeích ve dnech 20.-22. září studoval v našem ústavu pracovník oddělení vodních turbín Technického muzea pro průmysl a živnost ve Vídni Ing. Maresch materiály z pozůstalosti vynálezce Viktora Kaplana. Seznámil se se sbírkou Kaplanových patentů, s korespondencí patentových sporů i se sbírkou separátů Kaplanových článků a článků autorů, zabývajících se prvními Kaplanovými turbínami ve světě. S čes. garantem mezinárodního symposia Hydroturbo 1974 profesorem Dr. Ing. Miroslavem Nechlebou, DrSc., projednal organizační i odborné otázky týkající se rakouské účasti na symposiu.

Zahájení výstavy "Cesta k samočinným počítačům" se zúčastnil ředitel Polytechnického muzea v Drážďanech Dr. F. Leuschner a odborní pracovníci tohoto ústavu L. Ludewigová a Ing. M. Vorwerk. Hodnotili velmi kladně spolupráci Technického muzea při realizaci výstavy, zejména doplnění exponáty ze sbírkového fondu. I přes krátkost své návštěvy prohlédli si hosté z NDR instalované expozice a výstavy v areálu TM, jakož i textilní stroje v budově SPŠT na Francouzské ulici. Bylo konstatováno, že oba ústavy mají mnoho styčných zájmů v odborné činnosti a při té příležitosti navrhl ředitel s. Leuschner uzavření vzájemné dohody o spolupráci. Současně pozval ředitel Polytechnického muzea v Drážďanech vedoucí pracovníky Technického muzea ke studijní cestě do NDR na duben příštího roku.

Průzkum technických památek v PLR

Při příležitosti zahájení výstavy "Čs. věda a technika proniká do světa" navštívili pracovníci odboru vědy a techniky při zpáteční cestě Muzeum nauky i techniky ve Varšavě, kde je ředitel muzea s. Jerzy Jasiuk seznámil s odbornou činností ústavu, se stavem sbírkového fondu, stávajícími expozicemi i současně probíhající velkolepou výstavou na oslavu 500. výročí narození Mikuláše Koperníka. - Velmi významným úsekem v profilovém zaměření Muzea Techniky je mimořádná péče o technické památky in situ, které má ústav ve své přímé technické i hospodářské správě. Na doporučení ředitele Mgr. J. Jasiuka rozšířili proto pracovníci TM svou návštěvu

ještě o prohlídku některých technických památek ve Wojvodství Kleice a to původní huť z doby římské v Nové Siupi, huť z 19. století v Samsonowě, starou továrnu - akansen strojů v Sielpě a hamr z 18. století ve Staré Kužnici. Všechny tyto objekty jsou ve velmi dobrém stavu a stanou se velmi dobrým poučným zdrojem informací pro obdobnou činnost Technického muzea v Brně. Ze všech lokalit byla pořízena fotografická dokumentace a byla vypracována podrobná zpráva. Pro odbor vědy a techniky TM bude uspořádána po zpracování fotografického materiálu odborná přednáška.

Beseda o kubánském muzejnictví

Ve čtvrtek 13. září se uskutečnila v přednáškovém sále beseda zaměstnanců ústavu s Dr. Vlčkem, náměstkem ředitele NTM v Praze o jeho studijní cestě na Kubě. Dr. Vlček seznámil přítomné se situací v muzejnictví na Kubě i s celkovými hospodářskými, politickými a kulturními poměry v této zemi.

Zahraniční exkurse

Historická vozidla ze sbírek městské hromadné dopravy našeho muzea jsou stále středem pozornosti zahraničních odborníků i různých zájmových skupin. Koncem června navštíví-

la naše depozitáře skupina švýcarského svazu přátel železnic, dále turisté z Holandska a z Německé spolkové republiky. 17. srpna si historické tramvaje prohlédl prof. B. Schmidt z university v Missouri ze Spojených států. V sobotu dne 22. září se v nich projeli účastníci dalšího zájezdu ze Švýcarska, Holandska a NSR. Takoto zájezdu se zúčastnil i pan J. Ba-len, president Tram-muzea v Zürichu.

Návštěvníci oceňují především to, že historické tramvaje Technického muzea jsou původní, výborně udržované a hlavně provozu schopné. Obdivují přístup našeho státu k záchraně těchto historických vozidel.

Technické muzeum v televizi

Dne 18. září vysílala československá televize pořad "Od Caroliny ke sputniku", který byl natočen za odborné spolupráce oboru městské hromadné dopravy našeho ústavu. V tomto pořadu, který se zabýval minulostí i současnými problémy městské hromadné dopravy v Brně, byly mimo jiné předvedeny historické tramvaje Technického muzea a zdůrazněna záslužná činnost našeho ústavu v tomto směru. Pořad měl mezi diváky značný ohlas.

Dopravní hala TM

V Technickém muzeu je v současné době zpracováván námět na dopravní halu TM. Hala bude mít kapacitu 60 vozidel městské hromadné dopravy a předváděcí trať 2,5 km dlouhou. Stavba na této hale, která má být expozicí oboru městské hromadné dopravy Technického muzea, započne asi v roce 1974.

ČVTS

Z iniciativy závodní pobočky ČVTS při Technickém muzeu byla uskutečněna odbornými pracovníky muzea prohlídka 15. mezinárodního brněnského veletrhu. Zúčastnilo se jí ve čtvrtek 13. září t.r. 10 pracovníků odboru vědy a techniky. Kromě rozšíření technických znalostí a všeobecného rozhledu v oblasti strojírenství, získali pracovníci muzea pro ústav některé sbírkové předměty a informační materiál o technických výrobcích.

Závodní pobočka připravuje na měsíc říjen besedu o družebních stycích mezi Technickým muzeem v Brně a Palácem kultury v Poznani v PLR. Vystoupí na ní s referáty Ing. Vladimír Herka a Ing. Václav Dušek z TM. Na programu bude též informace o technických památkách v Polské lidové republice.

VÝSTAVBA A PŘESTAVBA TM

Rekonstrukce zámku Litenčice

V roce 1972 byl zámek Litenčice, který je depozitářem Technického muzea, zajištěn jednak proti srážkovým vodám - opravou krovu a provedením nové střešní krytiny, jednak i proti působení vlhkosti země - chemickým odisolováním cihlového zdiva.

V roce 1973, po odstranění venkovních povětrnostními vlivy poškozených omítek, se přikročilo k provedení injektáží poškozeného zdiva zámku. Tyto sanační práce provádí odborný závod Geotest Brno. Zpevněné zdivo bude pak možno sepnout ocelovými kabely předepnutými tahem 200 kg/cm^2 . Potom bude objekt renovován podle projektové dokumentace, kterou vypracoval kolektiv katedry architektury VUT za součinnosti KSSPPOP v Brně.

Rekonstrukční práce si v letošním roce vyžádají finanční náklad na 2,5 mil. Kčs.

V budově TM bylo v tomto čtvrtletí přikročeno k renovaci atriového nádvoří /rajský dvůr/. Byly zde obnoveny větškové klempířské prvky a započalo se s prováděním fasádních prací.

Na malém nádvoří Technického muzea byly provedeny kamenické práce z Pískovce. Zároveň byla splněna dodávka a montáž kovářských výrobků /mříže, svítidla, schodišťové madla/.

K R U H P Ř Á T E L T M

Vodohospodářská skupina pro povodí Odry

Byla zahájena činnost skupiny v "Oderském mlýnu" v Bartošovicích. K tomu účelu jsou upraveny místnosti. Úprav místností se zúčastnila dne 1.9. t.r. i brigáda soc. práce - oblastního závodu centralizované údržby ostravsko-karvinských elektráren /vedoucí brigády a. Kříž/, která zde odpracovala 100 pracovních hodin. Touto prací, kterou brigáda věnovala úklidu, položení linolet, montáži zámků, kontrole elektr. instalace, montáži lustrů, vymalování chodby a úklidu prostranství, bylo připraveno pracoviště k nastěhování nábytku a montáži regálů. Nábytek a regály poskytuje Vlastivědný ústav Nový Jičín, ostatní vybavení TMB.

Na pracoviště v Bartošovicích byl dovezen též první sběr, zatím časopisy a knihy - Odravíky.

V tomto čtvrtletí vydalo Technické muzeum v Brně první číslo zpravodaje "Oderský mlýn", ve kterém vodohospodářská skupina informuje členy a zájemce o své činnosti. Druhé číslo zpravodaje se připravuje.

Sekce TATRA /Tatra veteran car club/

V uplynulém čtvrtletí byla pro členy sekce zajištěna přednáška příslušníka Městského dopravního inspektorátu VE Brno na temata "Výklad vyhlášky č. 32/72 Sb., o podmínkách provozu vozidel na pozemních komunikacích" a "Rozbor nehodovosti v městě Brně". Velmi zajímavé je zjištění orgánů DV VE, že nehodovost z technických příčin je u starých vozidel procentuálně menší než u vozidel moderních. Při technických prohlídkách je zjišťováno, že vozidla po 3 až 5 letech provozu jsou často v horším technickém stavu než vozidla předválečná. Tato skutečnost je dána vztahem majitelů ke svým vozidlům, jejich péčí o vozidla a zkušenostmi získanými dlouholetým provozováním vozidel.

Člen sekce TATRA, Zdeněk Veselý, se svou Tatrov T 12 z roku 1929, se zúčastnil propagační jízdy Balkánským státem, kterou pod záštitou n.p. Tatra pořádal Tatra veteran car club Ostrava. Najel bez sebemenší závady přes 3,500 km. Jeho vozidlo, jako nejstarší typ se zúčastněných, bylo středem pozornosti po celou trasu jízdy. V závodech o Pohár města Brna má velmi dobré umístění. V posledním závodě se umístil na 3. místě z cca 100 startujících.

Pro příští období připravuje sekce ve spolupráci se
sekcí Auto-Z-klub cyklus přednášek o psychologii řidiče.

Sekce městské hromadné dopravy

Tramvaj-klub, sekce MHD KPTM má již 76 členů. Členové sekce se zavázali odpracovat na výstavbě dopravní haly TM 1.900 brigádnických hodin. V současné době věnují svůj čas drobné údržbě historických vozidel, jejich úpravě a potřebným prohlídkám.

T M P Ř I P R A V U J E

K Měsíci československo-sovětského přátelství připravuje Technické muzeum ve spolupráci s podnikem Tranzitní plynovod výstavu

TRANZITNÍ PLYNOVOD

Výstava bude otevřena v druhé polovině listopadu.
Blíže na plakátech.

---

50 LET VÝROBY VALVÝCH LOŽISEK V ČSSR

Je název výstavy, kterou připravuje Technické muzeum v Brně. Výstava bude otevřena 12. listopadu a potrvá do 31. prosince 1973.
Blíže na plakátech.

ZPRAVODAJ TM v Brně vychází čtvrtletně. Zodpovědný redaktor Ing. Vladimír Herka. Náklad 300 výtisků. Povoleno NVmB, č. 292.

Pouze pro vnitřní potřebu - zdarma.

